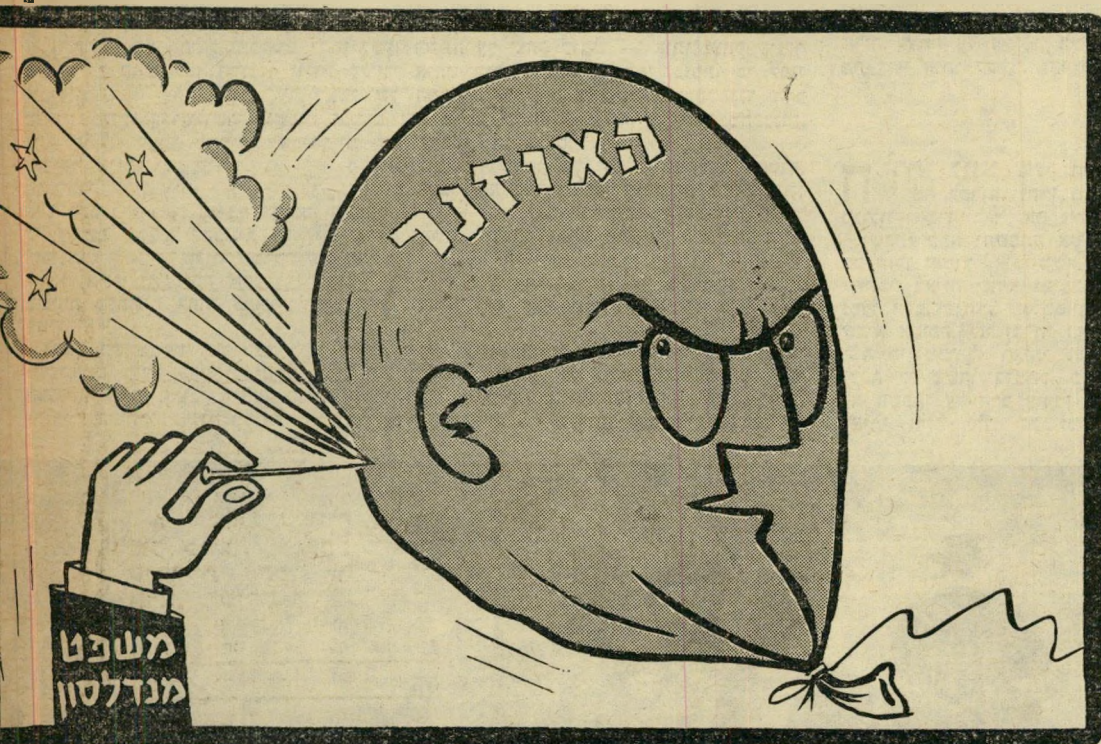

אחרי שערוריית משפט מנדלסון, נשאר רק תפקיד אחד להאזנר: להתפטר!

עצה טובה ליועץ

הקאריירה של חיים כהן כיועץ משפטי חוסלה על ידי השופט בנימין הלוי. בקיץ 1955 קבע הלוי במשפט גרינחאלד כי ד"ר ישראל קסטנר "מכר את נשמתו לשטן". חיים כהן היה אחראי להגשת המשפט נגד גרינחאלד, שגרם, נזק בלישוצר לממשלה. עברו חמש שנים עד להרחקתו של כהן מתפקידו — אך היה ברור שהדבר בלתי נמנע.

הקאריירה של גדעון האזנר כיועץ משפטי חוסלה על ידי השופט בנימין הלוי. השבוע קבר את המשפט נגד הרב מנדלסון. האזנר היה אחראי להגשת משפט זה. הוא אישית החליט להגישו. שר המשפטים התנגד לכך, אך אין לשר המשפטים הסמכות לתת הוראות ליועץ המשפטי בעניין כזה. ההחלטה היתה בסמכותו הבלעדית של היועץ.

כך, בצורה בלתי צפויה למדי, הוכיח משפט מנדלסון באופן חותך עד כמה אבסורדי המצב הנוכחי בצמרת משרד המשפטים.

*** התפוצצות — ברגע הנכון

מרכז הוויכוח הציבורי בין גדעון האזנר ודוב יוסף עומדת השאלה: האם יש להשאיר בידי היועץ המשפטי את הסמכות הבלעדית להחליט על הגשת תביעה פלילית — או להעביר סמכות זו לידי השר? בארצות יבשת אירופה אין כל שאלה כזאת: הובת התביעה היא להגיש משפט בכל מיקרה שיש, לדעתה, הוכחות מספיקות נגד הנאשם. אולם לפי השיטה הבריטית, הנהוגה בארץ, אין המדינה חייבת להגיש משפט בכל מקרה. נוסף על השיקול "האם יש הוכחות מספיקות?" עליה לשקול: "האם האינטרס הציבורי מחייב הגשת תביעה כזאת?"

השאלה הראשונה היא משפטית טהורה. השאלה השנייה היא ציבורית, ולעתים פוליטית. היועץ המשפטי טוען כי משתי הבחינות גם יחד הוא עדיף על שר המשפטים הנבחר, שהגו איש פוליטי. חזקה על היועץ המשפטי שהוא מיטיב להבין במשפטים, וחזקה עליו שיהיה בלתי תלוי בשיקולים מפלגתיים. לרוע מזלו של היועץ, התפוצץ משפט מנדלסון בדיוק ברגע שחיוכו זה הגיע לשיאו. הוא הוכיח כי משתי הבחינות גם יחד אין היועץ המשפטי מסוגל לשאת באחריות.

*** רגע לעמוד עריה

מי מבחינה משפטית, היתה הגשת התביעה נגד הרב מנדלסון שערורייה. "אין הוא יכול היה להגיש תביעה כזאת?" תמחו השבוע עזרות פרוקליטים מנוסים. "לא היה צורך בעורך-דין מבריק כדי להרוס אותה. כל סטודנט למשפטים היה מסוגל לכך!" ואומנם — על תביעה זו חלה אימרה משפטית אנגלית נושנה:

"לא היה לה רגל לעמוד עליה."
התביעה כולה היתה בנוייה על עד אחד ויחיד. עד זה נתן על לפני המשפט עדויות שונות, שסתרו זו את זו. עדויות אלה היו ידועות, כמובן, גם לצד השני. גם במקרה הטוב ביותר לא היה שופט נורמלי מעז להרשיע אדם על פי עדותו של עד כזה.

אך לא די בכך. הבדיקה השיטתית ביותר היתה מספקת כדי לעורר ספק לגבי כוונת השוכנוע של עדות זו. למשל: קוגלר טען כי הביא את מנדלסון לאסיפה בה דיברו שני חברי-כנסת, בנוכחות מאתיים איש. אולם התביעה לא הצליחה להביא אפילו עד אחד מכל המאתיים האלה, כדי לסייע לעדות קוגלר. לעומת זאת היה קל להגנה להביא

האזנר להימנע מהגשת המשפט. שניהם אנשי-ציבור מנוסים. שניהם הבינו את הצפוי אם תיכשל התביעה: הדבר יחזק את ידי הדתיים הקיצוניים ביותר (שהם איבדו בנפש של שר-הדתות המפד"לי) וימריץ אותם למעשים מחפירים עוד יותר.

השבוע טענו דובריו של האזנר, בנימין גומ, כי "איהגשת התביעה היתה גורמת להד ציבורי שלילי עוד יותר". הסבר זה מלמד הרבה על אופיו של האזנר. יש בו משום הודאה גלויה כי ההחלטה באה מטעמים ציבוריים-פוליטיים, והוכחה ברורה כי להאזנר חסר חוש ציבורי-פוליטי כמו לקודמו.

מבחינה ציבורית היתה ההתמוטטות הבלתי-נמנעת של התביעה גרועה עד אין שיעור מן הנזק שהיה כרוך באי הגשתה.

*** הפתרון: התפטרות!

שבוע הקימה הממשלה סוף-סוף ועדה של שלושה משפטים, כדי לחתת דעה בעניין העקרוני השנוי במחלוקת בין האזנר ויוסף. היה זה טכסיס מחוכם מבחינה פוליטית — אך לא היה בכך צורך אמיתי. השאלות ברורות לכל בר-דעת, גם בלי הדרכת משפטים. אם עוד חסרה הוכחה כלשהי לנוכחות דעתו של דוב יוסף, הרי היא זו: כלפי הכנסת, שר-המשפטים הוא האחראי להגשת המשפט. תפקידו להגן על החלטה זו — למרות שהוא עצמו התנגד לה בתוקף, ושלא היתה לו כל אפשרות למנוע את הדבר. כל 120 חברי הכנסת יודעים זאת היטב. ואילו נגד האחראי האמיתי, גדעון האזנר, אין כל סנקציה. אפשר רק לפטרו מתפקידו — דבר שהוא כמעט בלתי-אפשרי במדינת-ישראל.

האפשרות האחרת היחידה: להכריח אותו להתפטר מרצונו הטוב, כדי למנוע מן המדינה בזיונות נוספים.

הוכחות לכך שהחיים הופיעו באותו ערב במקום אחר. גרוע מזה: קוגלר הוא איש דתי. אביו מולידו נמצא במושב קוממיות. לקוגלר עצמו יש קופת-שרצים ישנה באותו מושב. גם סמל-מטרה מתחיל לא היה בונה תביעה נגד מנהיגי קוממיות על עדותו של עד זה.

חלק מן האשמה רובץ, כמובן, על המשטרה. התנהגותה בכל פרשת יוסליה מהדה שערורייה בפני עצמה. תחילה פחדה מפני הדתיים, החמיצה את ההזדמנות למצוא את יוסליה כשעוד נמצא בארץ, טמנה את ידה בצלחת ואף הביאה בזיון חסר-תקדים על עצמה. כשביקשה מבית-המשפט העליון לשחרר אותה מצו הביטא-קורפוס ("הבו את הגוף"). כבר אז זכתה לנויפה חמורה מפי השופטים העליונים.

לאחר מכן, כשפרשת יוסליה החלה משלהבת את זעם הציבור החילוני, עברה המשטרה לקיצוניות הפוכה. מצפונה הרע דחף אותה למעשים בלתי-שקולים. לא זה בלבד שלא יכלה למצוא את יוסליה (והיה צורך להעביר את החקירה לידי מוסד אחר), אלא שלא יכלה גם להכין תיק משפטי כראוי.

אלא שלא המשטרה החליטה להגיש את התיק למשפט. זאת היתה הכרעתו הבלעדית של האזנר. הורי יוסליה עצמם ביקשוהו לעכב את ההגשה, כדי לחזק תחילה את חומרי-הראיות. אולם האזנר, המולול בכל חוות-דעת זולת זו של עצמו, החליט כפי שהחליט.

*** שני שרים התנגדו

מבחינה ציבורית, היתה ההחלטה קלת-דעת עוד יותר. שום אדם בעל חוש ציבורי לא היה מקבלה על עצמו.

שני שרים — שר-המשפטים ושר-הדתות — התחננו בפני

עמוס בן-גוריון, שלום ירקוני ושות'.
סטודנטים תלמידי הדמוקרטיה
מדי שנה יוצאים סטודנטים רבים לחוץ-לארץ במיסגרת הילופי-הסטודנטים של איסט"א, הארגון הבינלאומי הממונה על כך. כדי לזכות בדבר, חייב המיזמד לחתום על "כתב התחייבות".
בראש הטופס המשובל מתנוסס שם "אגודת הסטודנטים בטכניון — מכון טכנולוגי לישראל". אולם תוכנו נושא את החותם של מוסד ישראלי אחר לגמרי. מתחייב הסטודנט היוצא, בין השאר: "להשתתף בהוצאת-ההסברה ליוצאים ל-חו"ל, שיערכו מטעם הטכניון בשיתוף עם משרד-החוץ, הסוכנות וכו'... במקרה ש לא אשתתף, אדרש להופיע אישית במקום (המשך בעמוד 10)

שון התבשרנו: ביום הראשון ייעצר מר יעקוב בראור. אים עתון קיבל סקופ כזה ופירסם אותו — זו זכותו, וכל הכבוד לזריזותו העיתונאית. אבי, אינני סבור שזו היתה ידיעה רגילה. אף פעם אין מודיעים שעומדים לעצור, שמא ירחב העבריון, כש ידע שעומדים לעצרו.

"ידיעה קונקרטיה כזאת יכולה לבוא רק ממקור אחר, ומקור זה הוא המשטרה. מלבד המשטרה אין אחד לא ידע שהוא ייעצר ביום ראשון, וגם במשטרה אין ספק שמספר מצומצם של אנשים ידע על כך... רק קצינים בכירים יגלו לדעת על כך. "לשר-המשטרה ידוע החוק לתיקון דיני-עונשין (בסחון המדינה), אשר בסעיף 27 (א) ו(ב) מטפל בסודות רשמיים וגילויים. בסעיף 27 (א) אנו קוראים: עובד ציבור שמסר, ללא סמכות כדון, ידיעה שהגיעה אליו בתוקף תפקידו, לאדם שלא היה מוסמך לקבלה, דינו מאסר שלוש שנים." בסעיף קטן (ב) נאמר: עובד הציבור ש

המשטרה בכך שהביאה את בראור לשופט בפומבי ובצורה משפילה, ושערכו חיפוש במשרדו, ענו דוברי עמוס בתמימות מתי הסרת: "מה יש? מדוע לא? מדוע בראור מייחוס יותר מכל וישיד אחר? בעיני המציאה, כל האזרחים שווים!" לכאורה נראית טענה זאת כצודקת.

על נימה זו חזר גם יוסף נחמיאס, ש תפקידו בפרשה היה אומלל, במיוחד, כי לנחמיאס אין שום השפעה על עמוס, וי היחסים האישיים בין השניים מתוחים מאיה. למעשה קיימות שתי משרות: מש' טרת ישראל, בראשן נחמיאס, ומשרת תל-אביב, בראשות עמוס. אף פעם עונה עמוס לנחמיאס בגנות בשירות כלפוניות.

התקפה מן העורף. השבוע גילה ח"כ חרות יוסף שופמן כיוון חדש להסתערות על עמוס. הוא תקף אותו בעורף החשוף.

אמר שופמן בכנסת: "ביום הששי הופיע עתון-ערב, ובאותיות גדולות בעמוד הרא-